

עורך

האם מוניטין אישיים ניתנים לחלוקה בגירושין?

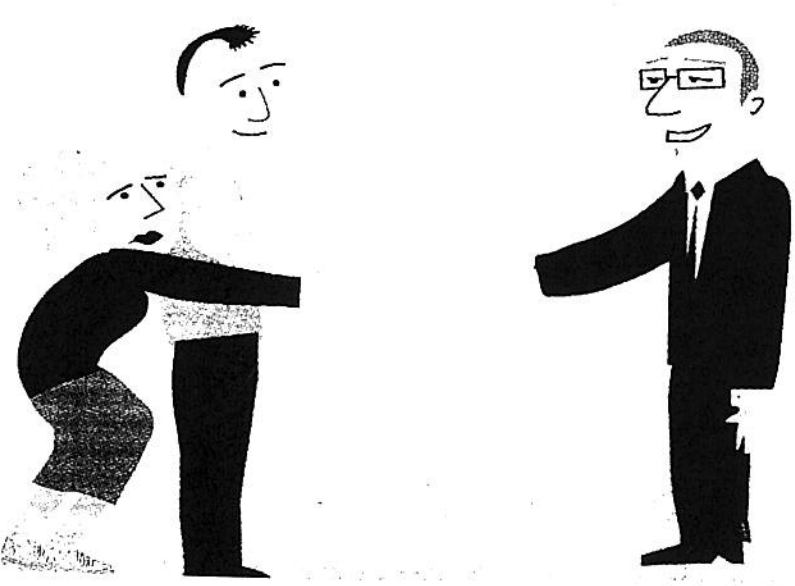
עו"ד אלינור ליבוביץ, מומחית בדיני משפחה, גירושין וגישור: נכסי קריירה ומוניטין אישיים של בן-זוג שהוא איש מקצוע עשויים להיות בני חלוקה בעת גירושין ← ענת כהן

רופאי-שיניים, עורכי-דין, רואי-חשבון, ובעלי מקצועות חופשיים אחרים, צריכים להביא בחשבון, כי הם יתגרשו ביום מן הימים, הם עלולים לחלוק עם בן/בת זוגם לא רק את הנכסים המוחשיים – כגון דירות, נכסי מקרקעין, חסכונות, זכויות פנ"סיוניות וביטוחי מנהלים – אלא גם את השווי שלהם כבעלי מקצוע, לרבות את השתכרותם העתידית לאחר הגירושין.

אם תרחיש כזה נשמע לכם מרחיק לכת או דמיוני? עו"ד אלינור ליבוביץ, מומחית לדיני משפחה, גירושין וגישור, אומרת, כי הפסיקה החדשה פוסעת צעד אחר צעד ובכיטחון בכיוון הזה.

"לבעלי מקצועות חופשיים", מסבירה ליבוביץ, "כראי להפנים שזוהי המגמה ושהיום מאוד אופנתי מצד בני-זוגם לדרוש את חלוקתם של "נכסי הקריירה", "ההון האישי" או ה"מוניטין" שצברו. מדובר בכסף ממש, לא בשאלה אקדמית תיאורטית".

● **מה זה בדיוק "נכס קריירה" או "ההון האישי"?**
 "מדובר ב'שווי' של האדם כבעל מקצוע. עורכי-דין, רואי-חשבון, אנשי אקדמיה, רופאים, שחקני כדורגל מצליחים, ובעלי מקצועות חופשיים אחרים, צריכים להביא בחשבון, כי ביום מן הימים הם עלולים לשלם סכומי כסף לא מבוטלים בגין עצם העובדה שלמדו ושהתקדמו במהלך חיי הנישואין, ואילו בן הזוג האחר לא השקיע בעצמו ולא פיתח קריירה מכניסה.

לדוגמה, רופא בבית חולים אשר עלה בסולם הדרגות, כנס לעצמן שם אירועי, מתוכם במשכורת מכובדת בן בקליניקה פרטית, הוא לא רק בעל השתכרות כשווית אלא גם בעל כושר השתכרות עתידית. יש לו פוטנציאל של השתכרות עתידית, שניתן לכמת אותה, כשווי כספי לתקופה המשוערת של שנות נבחרת העתידיות."

מדוע לבת/בן זוג עשוי להיות חלק בהשתכרות עתידית בזאת?
כ"ן השאר, כדי להגן על נשים, ולהביא אותן למצב שבו הן ייצאו מנקודת מוצא שווה פחות או יותר כדי זה לגבר שממנו הן מתגרשות אחרי שנים רבות של נישואין.

היטיב לתאר זאת כבוד השופט שוחם במספר פסקי דין אשר בהם הוא הרגיש שקיימים ההבדלים בין בן זוג אשר אחד מהם הגדיל את ההון האנושי שלו, לבין בן זוג אשר ישב בבית וגידל את הילדים והקדיש עצמו לרווחת המשפחה. לגרסתו, אישה שהקדישה עצמה לביתה, כבוד שבעלה מפתח את ההון האנושי שלו, פגעה כבושר ההשתכרות שלה, לא רק להווה אלא גם לעתיד וגרמה לירידת ההון האנושי העצמי שלה. במילים אחרות, כאשר אחד מבני הזוג (בדרך-כלל האישה) אינו מפתח קריירה משמעותית וכן הזוג האחר עושה כן - יוצאים בני הזוג לחיים חדשים לאחר הנישואין לא מאותה נקודת מוצא, ושומת נכסי הקריירה יכולה לפצות ולתקן את היעדר האיוון ביניהם."

באילו מקרי גירושין סוגיית המוניטין נכנס לחלוקה עולה?

"בעיקר כאשר יש הבדל בין בני הזוג בהיבט של הקריירה האישית. אם לשני בני הזוג יש קריירות דומות, אין משמעות כה גדולה לכדיקת המוניטין העסקיים של כל אחד מהם. המציאות מוכיחה, כי בה רבה מקרים הבעל עשה קריירה, למד והשקיע בעצמו, ואילו האישה גידלה את הילדים, טיפלה במשק הבית, והקריירה שעשתה, אם בכלל, הייתה נטולת חשיבות הן מבחינת ההכנסה שהביאה עימה, והן מבחינת הערך שייחסו לקריירה זו.

"ראוי לציין, שי ישנם גם מקרים הפוכים, שבהם האישה היא שעשתה חיל, למדה ופיתחה קריירה בעלת ערך כלכלי ואישי רב, ואילו הבעל לא התקדם. במקרים כאלו, הבעל יתבע את חלקו בנכסי הקריירה של אשתו."

כיצד מעריכים שווי מוניטין מקצועיים של אדם?
"הערכה כזאת מורכבת ביותר, ואין לה כיום הנחיות בפסיקה. מניסיון אישי, אקטוארים אשר עסקו בנושא העדיכו את שווי המוניטין של בעל המקצוע הספציפי שאילו התייחסו כחלק העודף, מעבר להכנסה ממוצעת מקובלת במשק לגבי אותו בעל מקצוע, כאשר הוותק שלו ושאר הנתונים האישיים מובאים בחשבון."

איך משולם הסכום שנקבע כמגיע לאותו בן זוג?

אשר לא פיתח לעצמו קריירה אישית?

"קיימות מספר אפשרויות. בפסקי הדין שניתנו בנושא, נקבעו סכומים חרפעניים במקרה שמדובר בסכומים לא גדולים, או תשלום עיתי, דהיינו חודש בחודשו.

"באחד המקרים, הוערך שווי משרד רואי החשבון של הבעל בכ-800,000 שקל - והבעל חויב בתשלום עיתי למשך כל ימי חייה של אשתו, בסך של כ-4,500 שקל לחודש, וזאת בנוסף להכנסותיה של האישה מהשכרת הנכסים המשותפים, ובנוסף לעובדה שהאישה זכתה במחצית מכל האחזקות הפיננסיות שהיו על-שם הבעל."

האם יש מקום לטעויות בהערכת שווי מוניטין מקצועיים של אדם?

"בהחלט. הערכת שווי של אדם כ'עובר' אינה מביאה בחשבון גורמים משתנים הנובעים מהחיים או מהטבע האנושי. עורך דיין יכול לחלות ולסגור את

צרכנות פיננסית

עו"ד ליובוביץ: הפסיקה החדשה פוגעת בנשים ובגברים.

היא ממשיכה להטיל את עול הפרנסה על הגבר, דבר לא שוויוני ולא הוגן. אין סיבה, שנשים לא יסייעו בפרנסה ושיחושן מחויבות לכלכלת הבית. השיטה פוגעת בנשים ובעתידן, היא מנציחה פערים בין נשים לגברים, אינה מעודדת נשים לעשות משהו חיובי ובונה בחייהן.

היא מנציחה פערים כפי שהם קיימים מאז ומתמיד, ואינה מעודדת נשים לעשות משהו חיובי ובונה בחייהן.

השיטה מנציחה את ההבדלים בין גברים לנשים, וגורמת לנשים להיות תלותיות בגבר שעמן. על-פי גישה זו, כמעט לעולם אישה תיחשב לצד החלש. אין גם לאישה כל סיבה לצאת לעבוד ולקחת אחריות שווה על פרנסת המשפחה. ממילא היא יכולה להיבנות מבעלה למשך כל חייה, גם אם הם יתגרשו. איזה תמריץ יש לאישה לקום, לצאת מהבית ולעשות מעצמה אדם בעל ערך? כיום, אין כל הצדקה שנשים - אשר דורשות שוויון הזדמנויות בכל תחום ותחום - לא תיקחנה אחריות לכלכלת המשפחה ושתצאנה גם הן לעבוד ולצבור את 'נכסי הקריירה' שלהן."

מה הושבים אחרים על המגמה?
"יש שיראו במגמה החדשה של הפסיקה, מתן פרס למי שנשאר בבית ושלא התאמץ. התפתחות המגמה של חלוקת נכסי הקריירה עלולה להנציח את הישאר רותן של נשים בבית, את עבודתן בעבודה זניחה, לא מספקת ולא מכניסה. ויותר מכך, גישה זו תנציח את נטייתן של נשים לעבוד בעבודות לא מוערכות, שאין בצידן לא הכנסה ולא יוקרה, גם כאשר כבר הן תצאנה לעבוד. גישה כזו, המגוננת על נשים עושה להן עוול בסופו של דבר, ומנציחה את הפער בהכנסות בין גב' רים לנשים וגם את הפער בהישגים."

משרדו. רופא יכול לקוץ בעבודתו ולהרגיש, כי אין לו יותר אנרגיה ויכולת לטפל באנשים. בית-מרקחת יכול לקרום כלכלית מחמת השקעות לא נכונות, או בשל כך שבסביבתו נפתחו מספר בתי-מרקחת מתחרים נוספים. רואה-חשבון יכול לאבד מספר לקוחות גדולים ה'מחזיקים' את משרדו, והכנסתו יכולה להיות נמוכה יותר מהוצאותיו בפועל.

"כל אחת מהאפשרויות המתוארות לעיל כבר אירעה בעבר, והיא משקפת מציאות קיימת ואפשרית. כל העסקים הללו יכולים לסבול מהפסדים הנובעים ממיתון, מעודף בעלי מקצוע וכיוצ"ב, סיבות היכולות להסביר הידרדרות או קריסה מוחלטת של עסק. כל אלו הם אירועים שהינם בגדר הצפי, אינם נדירים, קורים חר-שות לבקרים, ויכולים גם לקרות לאותו בן-אדם שחויב לשלם סכומי עתק חרפעניים, או סכומים חודשיים עיתיים בגין 'נכסי הקריירה'."

מה יהיה הדין במקרים כאלה?
"זו שאלה מורכבת, בעיקר כיוון שעדיין הפסיקה נמצאת בחיתוליה. אם מדובר בסכום חרפעמי, ששולם

לבית הזוג, יהיה קשה לדרוש אותו בחזרה. כשמדובר בתשלום עיתי, אולי יהיה ניתן לעצור אותו במקרה של כשל עסקי בעתיד. לאור זאת, אני ממליצה לבן-זוג בעל המוניטין האישיים אשר עומד לחלוקה, להשתדל להגיע להסכם עם בת-זוגו על תשלום עיתי, ולהימנע ככל שניתן ממצב שבו פסק הדין של בית-המשפט יהייב אותו בסכום חרפעמי גדול שעשוי להגיע למאות אלפי שקלים."

מה דעתך כמשפטנית על הגישה החדשה המפתמנת בפסיקות אשר מצודרת בחלוקת המוניטין האישיים של בן הזוג בעת גירושין?

"להערכת, היא פוגעת גם בנשים וגם בגברים. משום שהשיטה ממשיכה להטיל את עול הפ' רנסה על הגבר, דבר שהוא בלתי שוויוני ובלתי הוגן. אין כל סיבה, שנשים לא תסייענה בפרנסה כמו גבר ושתחושנה מחויבות לכלכלת הבית. השיטה פוגעת בנשים ובעתידן, מאחר שהיא מנציחה פערים כפי שהם קיימים מאז ומתמיד, ואינה מעודדת נשים לעשות משהו חיובי ובונה בחייהן.

השיטה מנציחה את ההבדלים בין גברים לנשים, וגורמת לנשים להיות תלותיות בגבר שעמן. על-פי גישה זו, כמעט לעולם אישה תיחשב לצד החלש. אין גם לאישה כל סיבה לצאת לעבוד ולקחת אחריות שווה על פרנסת המשפחה. ממילא היא יכולה להיבנות מבעלה למשך כל חייה, גם אם הם יתגרשו. איזה תמריץ יש לאישה לקום, לצאת מהבית ולעשות מעצמה אדם בעל ערך? כיום, אין כל הצדקה שנשים - אשר דורשות שוויון הזדמנויות בכל תחום ותחום - לא תיקחנה אחריות לכלכלת המשפחה ושתצאנה גם הן לעבוד ולצבור את 'נכסי הקריירה' שלהן."

מה הושבים אחרים על המגמה?
"יש שיראו במגמה החדשה של הפסיקה, מתן פרס למי שנשאר בבית ושלא התאמץ. התפתחות המגמה של חלוקת נכסי הקריירה עלולה להנציח את הישאר רותן של נשים בבית, את עבודתן בעבודה זניחה, לא מספקת ולא מכניסה. ויותר מכך, גישה זו תנציח את נטייתן של נשים לעבוד בעבודות לא מוערכות, שאין בצידן לא הכנסה ולא יוקרה, גם כאשר כבר הן תצאנה לעבוד. גישה כזו, המגוננת על נשים עושה להן עוול בסופו של דבר, ומנציחה את הפער בהכנסות בין גב' רים לנשים וגם את הפער בהישגים."